

ERIK PAJTINKA: SLOVNÍK DIPLOMACIE

ERIK PAJTINKA: A DICTIONARY OF DIPLOMACY

PAMIKO, BRATISLAVA, 2013, 169 PP. ISBN 978-80-85660-08-1

*Marta B. Zágoršeková*¹

Po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 medzi prvoradá úlohy štátu patrilo vybudovanie samostatnej zahraničnej služby. K splneniu tejto historickej úlohy sa prihlásili okrem štátnych orgánov aj verejné vysoké školy, na ktorých sa otvoril nový študijný odbor pod názvom medzinárodné vzťahy a diplomacia.

Samozrejme, trvalo isté obdobie, kým absolventi tohto štúdia začali participovať na praktickom i teoretickom rozvoji zahraničnej služby Slovenskej republiky.

K dvadsiatemu výročiu samostatnej slovenskej zahraničnej služby vyšiel v roku 2013 prvý slovenský slovník diplomacie od domáceho autora Erika Pajtinku, ktorý patrí medzi prvých erudovaných absolventov štúdia medzinárodných vzťahov a diplomacie na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Medzi najnáročnejšie úlohy rozvoja teórie diplomacie patrí uchopenie reálneho stavu pojmoslovnia a kategórií, ktoré sa používajú v každodennej komunikácii pri výkone zahraničnej služby. Na túto náročnú úlohu sa podujal Erik Pajtinka. Do svojho *Slovníka diplomacie* zhromaždil vyše 250 hesiel čerpaných nielen z odbornej literatúry

¹ Doc. PhDr. Marta B. Zágoršeková, CSc., Katedra medzinárodných politických vzťahov, Fakulta medzinárodných vzťahov, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 85235 Bratislava, e-mail: marta.zagorsekova@euba.sk.

Autorka je významnou slovenskou filozofkou a kulturologičkou. Jej bohatá akademická kariéra zahŕňa funkcie prodekanke na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a prorektorky na uvedenej univerzite. Absolvovala zahraničné pobyty v Kanade, Japonsku, Veľkej Británii, Taliansku, Nemecku, Egypte, Maďarsku či Českej republike. Vedecky sa venuje kultúram v medzinárodných vzťahoch, otázkam náboženstva, civilizácie a kultúrneho kapitálu. Je autorkou desiatok štúdií v karentovaných a vedeckých časopisoch.

a dokumentov, ale aj z osobnej komunikácie s výkonnými diplomatmi, ktorí mu poskytli autentické informácie o používaní slovenského diplomatického jazyka.

Autorovi tohto slovníka sa podarilo nájsť to presné prepojenie dvoch dimenzií jazyka – *lingua a parole*, ktoré je nevyhnutné nielen pre splnenie vedeckého cieľa, ale aj v záujme praktickej použiteľnosti slovníka.

Dimenziu *lingua* autor veľmi precízne a erudovane prezentuje nielen pomocou teoretickej explanácie, ale aj uvádzaním konkrétnych historických udalostí, ktoré potvrdzovali adekvátnosť daného teoretického pojmu. Používateľ slovníka tak má možnosť predstaviť si reálne udalosti, ktoré iniciovali potrebu lingvistického zakotvenia daného výrazu v európskom diplomatickom jazyku a následne aj v slovenskom odbornom jazyku diplomacie.

Dimenziu *parole* autor slovníka používa v zmysle klasickej Saussureovej paradigmy, čiže z hľadiska prehovoru (hovorenia) v aktuálnej rečovej situácii. Tento postup výrazne obohatil jednotlivé heslá výkladového slovníka hlavne tým, že poukázal na kryštalizáciu slovenského diplomatického jazyka z hľadiska praktickej každodennej diplomatickej komunikácie. Autor v rámci možností niektoré výrazy a termíny neverifikoval iba pomocou odbornej literatúry, ale aj rozhovormi so slovenskými aktívnymi predstaviteľmi zahraničnej služby takých zvučných mien ako je Miroslav Lajčák, Eduard Kukan alebo Juraj Migaš.

Autor slovníka vyťažil z jazykového priestoru medzi kodifikovaným lingvistickým výrazom a jeho rečovým prehovorom maximum možného. V zmysle klasickej paradigmy výkladových slovníkov stručne poukazuje jednak na kultúrnohistorický vývoj pojmov diplomatického jazyka, jednak vzápätí funkčne nadväzuje na súčasnú jazykovú prax slovenskej diplomacie.

Samozrejme, slovenský diplomatický jazyk sa rozvinul a ustavične rozvíja v multilingválnom procese, v ktorom v okruhu západnej civilizácie historicky dominovali antické jazyky (grécky a latinský), od osvietenstva francúzština a dnes hlavne angličtina. Procesu implementácie a slovenskej kodifikácie neslovenských výrazov v slovenskom diplomatickom jazyku dlhodobo prekážala nesamostatnosť slovenskej zahraničnej služby, ale aj fakt, že počas totality štúdií tzv. cudzích jazykov, okrem ruštiny, bolo limitované a marginalizované.

Autor, Erik Pajtinka, už patrí do generácie vyrastajúcej v nových demokratických podmienkach, ktoré umožnili nielen štúdium inonárodných jazykov na domácej pôde, ale aj ich štúdium v autentickom kultúrnom prostredí daného jazyka. Netreba vari zdôrazňovať, že v súčasnosti v rámci západnej civilizácie je vo funkcii *lingua franca* anglický jazyk. Pajtinka práve z tohto dôvodu každé heslo *Slovníka diplomacie* doplnil jeho anglickým výrazom, zaužívaným v súčasnej diplomatickej komunikácii.

Mojím cieľom nie je komplexná analýza hesiel tohto výkladového slovníka diplomacie. Rada by som však poukázala na jeho mimoriadnu užitočnosť a aktuálnosť.

Okrem klasických výrazov diplomatického jazyka autor teoreticky zdôvodnil funkcie aj tých termínov, voči ktorým v odborných kruhoch ešte donedávna existovali pochybnosti či vôbec niečo znamenajú a či ich treba v praxi používať. Medzi tieto heslá patrí napríklad verejná diplomacia, kultúrna diplomacia, paradiplomacia, samitová diplomacia a iné.

Odborníkov medzinárodného práva zrejme poteší fakt, že autor opiera svoje teoretické argumenty aj o poznatky z tejto oblasti.

Kulturológov v tomto slovníku zaujme predovšetkým fakt, že autor venuje pozornosť aj tým výrazom, ktoré do uvedenej vednej disciplíny prenikajú iba nesmelou a hľadajú svoje miesto medzi teóriou a politikou. Pajtinka pri interpretácii týchto výrazov z oblasti kultúrnej diplomacie však nebalansuje medzi istotou a neistotou, ale precízne uvádza ich funkčné zakotvenie v danom komunikačnom kontexte.

Pre tých, čo študujú v odbore medzinárodných vzťahov a diplomacie, Pajtkov *Slovník diplomacie* patrí medzi potrebnú a užitočnú učebnicu. Autor sám pôsobí ako vysokoškolský pedagóg a dobre pozná potreby štúdia v rámci tohto odboru.

Slovníku diplomacie želim veľa rúk, ktoré ho budú otvárať, podčiarkovať a študovať počas prípravy na svoju budúcu kariéru v medzinárodnom prostredí. A napokon všetkým tým, čo sa chcú podieľať na rozvoji teórie a praxe slovenskej diplomacie uvedený prvý slovenský diplomatický výkladový slovník nech je inšpiráciou na ďalšie prehĺbovanie a rozširovanie teoretického pojmoslovía tohto odborného jazyka.